

De watersnood van 1926 in het Land van Maas en Waal

Stel je voor: het is winter, het regent dagen achter elkaar en het water in de rivieren staat steeds hoger. Iedereen vertrouwt op de sterke dijken die Nederland moeten beschermen.

Ook in 1926 werkten waterbouwers aan veilige dijken. Maar toen waren de technieken minder modern dan nu en waren er andere inzichten. Het water was soms sterker dan de dijken. Dat bleek tijdens één van de grootste overstromingen in het Land van Maas en Waal. Mina en Gerrit Jan* vertellen wat er gebeurde.

Hoe de ramp begon

Mina: “Op oudejaarsmorgen 1925 kwam ons zoontje Gerdje thuis gerend: “Vader, de dijk is doorgebroken!” Door weken van sneeuw en regen waren de rivieren zó hoog dat ze bijna over de dijken stroomden. Eerst geloofden we het niet, maar al snel begon de kerkklok te luiden: we moesten vluchten.”

Gerrit Jan: “Ik ontving het bericht dat bij Nederasselt de dijk langs de rivier de Maas was doorgebroken. Het bleek waar: een enorme stroom water bulderde door het gat en overspoelde het land. Binnen korte tijd veranderden de weilanden en dorpen tussen Nijmegen en de Maas in één grote watervlakte.

In totaal braken in die winter meer dan 39 dijken langs de Maas. Het gebied tussen de Maas en de Waal noemen we het Land van Maas en Waal. Het liep volledig onder. In lage delen stond het water tot wel vijf meter hoog.”

Bron: ©Rijkswaterstaat

* De citaten van Mina en Gerrit Jan zijn gebaseerd op de volgende ooggetuigenverslagen:

- Mina: tweestromenland.com/watersnood26/het_was_een_droevige_tijd/
- Gerrit Jan: alphenaandemaas.com/WHAM/WHAM_Watersnood/1926_Watersnood_GdL.html

“Ik ben Mina Daanen, geboren in 1887. Ik groeide op in een groot en fijn gezin met veertien kinderen. Later trouwde ik met Wout, en samen hadden we een boerderij in Maasbommel. In 1925 hadden we zes kinderen.”

“Ik ben Gerrit Jan de Leeuw, geboren in 1900. Van 1923 tot 1965 was ik gemeente-secretaris van de gemeente Appeltern.”

Hoe mensen de ramp beleefden

Mina: “We brachten de kinderen naar mijn ouders in Alphen aan de Maas. Wout bleef achter om de dieren te redden. Hij bracht de koeien, het paard en de varkens naar het schoolplein, waar ze veilig stonden. Maar het water kwam steeds hoger. Wout bracht alle groente en aardappelen naar zolder. Daar hebben we later gelukkig om kunnen lachen. De aardappelen had hij afgedekt met al wat hij maar kon vinden; de kleerkasten waren allemaal leeg!”

Gerrit Jan: “Dorpen zoals Altforst, Alphen en Maasbommel liepen onder. Veel mensen moesten hun vee naar de dijk brengen en zelf vluchten. Gezinnen sliepen soms met meerdere families onder één dak. Soldaten kwamen met boten helpen om mensen, dieren en voedsel te redden. Koningin Wilhelmina kwam op bezoek en stuurde de koeien en paarden de kerken in. Maar het werd nog erger. Door stormachtig weer sloegen golven tegen de huizen, waardoor er tientallen instortten. Vooral in Alphen en Dreumel gingen veel woningen verloren. Elkaar een fijn nieuwjaar wensen zat er niet in.”

Nabij Wijchen wordt vee in veiligheid gebracht. Op de achtergrond de molen. | Bron: Gelders Archief

Mina: “Ons huis stortte niet in, maar had wel grote schade. Daarnaast vrozen twee kalfjes dood, moest een varken worden afgemaakt en raakte onze boomgaard beschadigd. Toch waren we dankbaar dat we allemaal veilig waren.”

Een scheve badkuip

Gerrit Jan: “Het Land van Maas en Waal kun je zien als een scheve badkuip: de oostkant is hoger dan de westkant. Toen de dijk brak, stroomde het water naar het laagste deel in het westen. Daar werd het meters diep. Dijkgraaf Johan de Leeuw besloot: op twee plekken moet de dijk worden opgeblazen om de badkuip te laten leeglopen. Dat bracht nieuwe ellende: boomstammen, huizen en puin werden meegesleurd. In Maasbommel gingen meer dan 30 huizen verloren. Overal dreef rommel en lagen dode dieren.”

Mina: “En toen het water zakte ging het een tijd vriezen. Maas en Waal werd één grote ijsvlakte! Veel mensen waren de eerste dagen niet door of over het water te bereiken waren. Een tocht per boot was onmogelijk, en het ijs was te dun om over te lopen...”

Gerrit Jan: “Van de 20.330 inwoners van het Land van Maas en Waal werden ongeveer 5.700 geëvacueerd naar Tiel, Den Bosch, Nijmegen, Arnhem en Tilburg. De ramp maakte een diepe indruk op iedereen die het meemaakte. Er kwamen geen mensen om het leven, wat bijzonder was bij zo'n grote overstroming.”

Waterbouwers aan het werk om de Maas meer ruimte te geven.
Bron: Project Meanderende Maas, Maikel Samuels

Tegenwoordig geven we rivieren juist meer ruimte. Dit noemen we Ruimte voor de Rivier. We verlagen de uiterwaarden (de gebieden vlak naast de rivieren) en maken de riviergebieden breder door dijken te verplaatsen. Zo kunnen rivieren meer water opvangen en overstroomt het minder snel.

Maar door de klimaatverandering is dat soms niet meer voldoende. We hebben droge zomers waarin watertekort ontstaat. Maar ook natte winters met hevige regen, waardoor het water in de rivieren snel stijgt.

Ruimte voor de rivier

De gebeurtenissen van 1926 maakten duidelijk dat er iets moest veranderen aan de manier waarop de Maas werd beheerd. Daarom werd de Maas gekanaliseerd. Dat betekent dat bochten uit de rivier werden gehaald, zodat het water sneller naar zee kon stromen. Stel je de Maas voor als een lint dat vroeger slingerde, maar later werd rechtgetrokken. Toen dacht men dat dit de beste oplossing was.

In 2026 is het 100 jaar geleden dat de watersnood plaatsvond in het Land van Maas en Waal.

In het herdenkingsjaar wordt stilgestaan bij wat er toen is gebeurd. Niet alleen om te herdenken, maar ook om te leren hoe we nu en in de toekomst met water moeten omgaan. Kijk op watersnood26.nl voor meer informatie.

In museum Tweestromenland in Beneden Leeuwen is de kracht van water te zien: museumtweestromenland.nl.

Waterbouwers: de helden van nu

In de geschiedenis zijn er in Nederland veel overstromingen geweest. Een recent voorbeeld is die van 2021, toen de Maas overstroomde en Limburg onder water stond. Zulke gebeurtenissen laten zien dat Nederland kwetsbaar blijft.

Daarom zijn waterbouwers zo belangrijk. Zij maken sterke dijken, waterkeringen, sluizen en slimme gemalen. Ze letten goed op zwakke plekken en versterken die. Ze gebruiken kennis uit het verleden, zoals uit 1926, en stellen vragen zoals:

Bron: www.meanderendemaas.nl

- *Waar kan de rivier straks naartoe als er nóg meer water komt?*
- *Hoe beschermen we dorpen en steden tegen overstromingen én droogte?*

Dankzij hun werk is de kans op een nieuwe ramp veel kleiner. Zo kunnen we veilig blijven wonen in een land dat deels onder zeeniveau ligt. Met de klimaatverandering is het wel belangrijk dat we blijven leren, bouwen en verbeteren. Voor iedereen die nu en later in het Land van Maas en Waal woont.

LAND BOVEN WATER

Bronnen:

- watersnood26.nl
- gld.nl/nieuws/8413389/nu-exact-honderd-jaar-geleden-de-vergeten-watersnoodramp
- gelderlander.nl/redactie/2025/specials/watersnoodramp/
- waterschaprivierenland.nl/1926
- nos.nl/artikel/2596586-land-van-maas-en-waal-herdenkt-watersnood-1926-den-diek-is-deurgebroken
- mijngelderland.nl/inhoud/verhalen/de-rampzalige-winter-van-1925-1926
- tweestromenland.com/watersnood26/het_was_een_droevige_tijd/
- alphenaandemaas.com/WHAM/WHAM_Watersnood/1926_Watersnood_GdL.html
- rijkswaterstaat.nl/nieuws/archief/watersnoodramp-1926-het-verwoestende-water
- verhaaltussenmaasenaal.nl/stories/koningin-wilhelmina-was-hier-in-1926/
- meanderendemaas.nl/
- rijkswaterstaat.nl/water/waterbeheer/bescherming-tegen-het-water/maatregelen-om-overstromingen-te-voorkomen/ruimte-voor-de-rivieren
- ruimtevoorderivier.nl/